

Mål nr. 4824-16	Handläggare 1:57
--------------------	---------------------

Anges vid kontakt med domstolen

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Västerbergslagens Elnät AB /. Energimarknadsinspektionen
angående **tillämpning av ellagen**

Ni får tillfälle att yttra er över innehållet i bifogade handlingar, aktbilaga 10.

Om ni yttrar er ska yttrandet vara skriftligt och ha kommit in till domstolen **senast den 31 mars 2017**. Ange domstolens målnummer som finns längst upp till höger.

OBS! Om Ni faxar eller skickar via e-post behöver Ni inte skicka originalet via post.

Använd helst bara ett sätt att svara (via antingen vanlig post, e-post eller fax). Adresser finns nedan.

Om ni har några frågor kan ni kontakta domstolen.

Margareta Nyström
Telefon 013 - 25 11 50

Dok.Id 280483

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 406 581 04 Linköping	Brigadgatan 3	013-25 11 00 E-post: forvaltningsrattenilinkoping@dom.se www.forvaltningsrattenilinkoping.domstol.se	013-25 11 40	måndag – fredag 08:00-16:00

Förvaltningsrätten i Linköping
Box 406
581 04 Linköping

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING

2017-02-28

Mål nr 4824-16
Ei Aktbil 10

Stockholm den 28 februari 2017

Yttrande

Mål nr 4824-16; Västerbergslagens Elnät AB ./. Energimarknadsinspektionen

Västerbergslagens Elnät AB ("Västerbergslagen") inkommer härmed med kompletterande överklagande av Ei:s beslut av den 15 juni 2016 (diarienummer 2015-100456, 2016-101910, Bilaga 1). Detta yttrande ersätter det överklagande som ingavs av Västerbergslagen den 4 juli 2016.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

A. Inledning	3
B. Yrkanden	3
C. Bakgrund	3
1 Generellt om beräkningen av intäktsramar	4
2 Ei:s beslut om intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015	5
D. Den ingående kapitalbasen	6
1 Ei:s omprövningsbeslut avseende intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015	8
2 Ei:s beslut att inte justera den ingående kapitalbasen är felaktigt	8
2.1 Ei:s beslut har inte stöd i gällande rätt	8
2.2 Ei har ändrat sin tolkning av 5 kap. 12 § och 14 § ellagen	10
E. Arbets- och materialomkostnadspålägg	10
1 Allmänt om arbets- och materialomkostnadspålägg	10
2 Västerbergslagens ansökan om följdändring	13
3 Ei:s beslut avseende ansökan om följdändring	14
4 Ei invände mot Västerbergslagens metod först genom beslutet	14
5 Jämförelse mellan Ei:s och Västerbergslagens metoder	15
6 Ei:s metod är felaktig	17
7 Västerbergslagens historiskt påverkbara kostnader ska ökas med 1 301 tkr	18

A. Inledning

- 1 Västerbergslagen har överklagat Energimarknadsinspektionens ("Ei") beslut avseende Västerbergslagens (redovisningsenhet REL00570) begäran om omprövning och fastställande av slutlig intäktsram för tillsynsperioden 2012–2015.
- 2 Yttrandet är strukturerat som följer. Efter yrkandena (avsnitt B) redogörs i avsnitt C översiktligt för regleringen med förhandsprövning och intäktsramar samt Ei:s beslut om intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015. Därefter redovisas Västerbergslagens inställning avseende de två överklagade frågorna. I avsnitt D redogörs för höjning av intäktsramen pga. en justering av den ingående kapitalbasen. Därefter, i avsnitt E, behandlas höjningen av intäktsramen pga. justerad ersättning för arbets- och materialomkostnadspålägg.

B. Yrkanden

- 3 Västerbergslagen yrkar att förvaltningsrätten, med ändring av Ei:s beslut:
 - a) fastställer att Ei, vid omprövning och fastställande av slutlig intäktsram, ska utgå från de korrigerade uppgifter om ingående kapitalbas per den 31 december 2010 som Västerbergslagen rapporterat till Ei efter tillsynsperiodens slut, och
 - b) fastställer att vid beräkningen av slutlig intäktsram för åren 2012–2015 ska arbets- och materialomkostnadspålägg justeras så att de historiska löpande påverkbara kostnaderna, utöver Ei:s redan beslutade ökning, ökas med 1 301 tkr (435 tkr för år 2006, 244 tkr för år 2007, 570 tkr för år 2008 och 52 tkr för år 2009).
- 4 För det fall förvaltningsrätten bifaller yrkande 3.a och/eller 3.b yrkar Västerbergslagen att förvaltningsrätten undanröjer Ei:s beslut och överlämnar till Ei att göra en ny omprövning och fastställande av ny slutlig intäktsram i enlighet med förvaltningsrättens domslut.

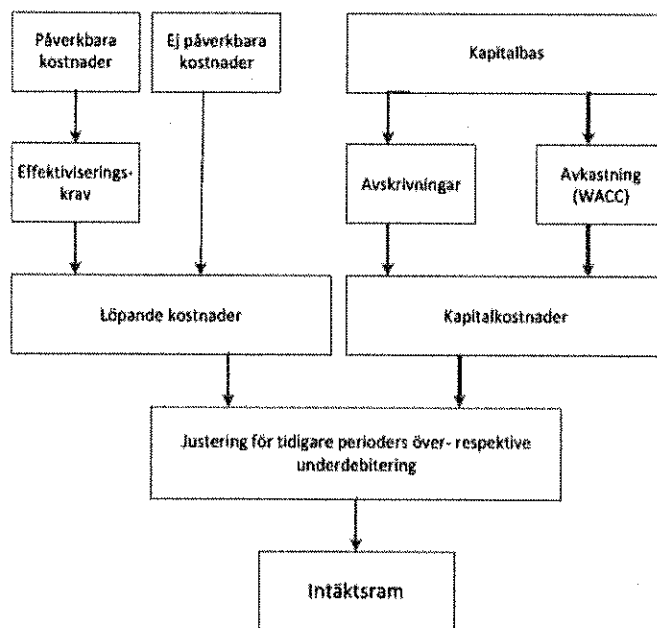
C. Bakgrund

- 5 Efter det att elmarknaden avreglerades den 1 januari 1996 konkurrensutsattes både handel och produktion av el. Elnätsverksamheten (dvs. elnätens infrastruktur) förblev ett monopol som blev föremål för statlig reglering avseende tillsyn och elnätsavgifter. Denna monopolmarknad regleras huvudsakligen av ellagen (1997:857) och Ei utsågs som tillsynsmyndighet. Under årens lopp har regelverket avseende bedömningen av skäligen elnätsavgifter förändrats.
- 6 Den 1 januari 2012 började en förhandsreglering gälla för bestämmande av nätföretagens tillåtna intäkter, så kallade "intäktsramar" (dvs. den högsta intäkten ett nätföretag får uppbära under en tillsynsperiod). Genom den nya regleringen ska intäktsramar fastställas i förväg för tillsynsperioder om fyra år, med början perioden 2012–2015. Den nya regleringen infördes med anledning av EU:s direktiv 2003/54/EG och senare 2009/72/EG, vilka implementerats i 5 kapitlet i ellagen. I korthet bestod den nya regleringen av följande moment.
- 7 Enligt 5 kap. 2 § ellagen ska nätföretag inför en tillsynsperiod lämna förslag på intäktsram till Ei. Detta förslag består dels av en ingående kapitalbas (dvs. den faktiska kapitalbasen inför tillsynsperioden), dels en prognos för investeringar, utrangeringar och påverkbara kostnader under den kommande tillsynsperioden om fyra år. Denna information rapporteras in till Ei via e-tjänsten KENT.

- 8 Ei ska ta nätföretagens förslag i beaktande och fatta beslut om intäktsramar senast två månader innan tillsynsperioden börjar (5 kap. 3 § ellagen). Av Ei:s beslut ska det framgå vilka uppgifter och metoder som har använts vid fastställande av intäktsramen (5 kap. 3 § ellagen). Se vidare om beräkning av intäktsramen i avsnitt C.1 nedan. Detta beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.
- 9 Under tillsynsperioden har nätföretagen en begränsad möjlighet att justera den intäktsram som Ei fastställt. Enligt 5 kap. 10 § ellagen kan nätföretagen begära omprövning av Ei:s beslut om det finns omständigheter som bedöms medföra en väsentlig ökning av intäktsramen eller om det finns särskilda skäl. Ei har enligt 5 kap. 11 § ellagen en möjlighet att justera sitt eget beslut om intäktsram under tillsynsperioden om (i) det nätföretag som beslutet gäller har lämnat oriktiga eller bristfälliga uppgifter som i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek, (ii) beslutet har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag och detta i mer än ringa omfattning har inverkat på intäktsramens storlek, eller (iii) det annars finns särskilda skäl.
- 10 Möjligheterna till justering av intäktsramen under tillsynsperioden är således begränsade både för Ei och nätföretagen. Justering ska i stället ske efter tillsynsperiodens slut när parterna även har tillgång till information om det faktiska utfallet under tillsynsperioden enligt 5 kap. 12-13 § ellagen (se nedan). Nätföretagen rapporterar efter tillsynsperiodens slut in det faktiska utfallet till Ei via KENT (7 kap. 1 § EIFS 2010:6).¹
- 11 Enligt 5 kap. 12 § ellagen har nätföretagen möjlighet att inom fyra månader från tillsynsperiodens slut ansöka om att intäktsramen ska ökas. På motsvarande vis kan Ei fatta beslut om att sänka intäktsramen om det finns skäl att anta att ramen är större än vad som är motiverat av senare kända förhållanden och avvikelser inte är ringa (5 kap. 13 § ellagen).
- 12 Av 5 kap. 14 § ellagen framgår att Ei, vid omprövning enligt 5 kap. 12 § eller 13 §, ska utgå ifrån de uppgifter och metoder som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram. Vid omprövningen är Ei således skyldig att utgå från den metod och de uppgifter som beaktats av myndigheten i sitt beslut inför tillsynsperioden (förutsatt att allmän förvaltningsdomstol inte ändrat dessa antaganden efter överklaganden av nätföretagen).
- 13 Utöver omprövning under och efter tillsynsperioden enligt ovan angivna lagrum kan nätföretagen ansöka om så kallad "följdändring" (5 kap. 15 § ellagen). Om en allmän förvaltningsdomstol har ändrat ett beslut om intäktsram för ett nätföretag och grunden för justeringen även är tillämplig på ett annat nätföretag som inte varit part i tvisten kan den senare ansöka om följdändring inom tre månader från det att domen vunnit laga kraft.
- 14 Sammanfattningsvis bygger förhandsregleringen på att Ei tar ett beslut om intäktsram inför varje tillsynsperiod. Under vissa förutsättningar kan Ei:s beslut omprövas under tillsynsperiodens gång. Efter tillsynsperioden sker, på ett nätföretags eller Ei:s begäran, en slutlig omprövning av intäktsramen. Därutöver kan nätföretagen begära följdändring av intäktsramen på grundval av allmänna förvaltningsdomstolars domar.
- 1 **Generellt om beräkningen av intäktsramar**
- 15 Ellagen innefattar en övergripande reglering av hur nätföretagens intäktsramar ska beräknas. Enligt 5 kap. 6 § ellagen ska intäktsramen täcka skäligena kostnader för att bedriva nätverksamhet under tillsynsperioden och ge en "rimlig avkastning" på det kapital som krävs för att bedriva verksamheten (kapitalbas).

¹ Ei:s föreskrifter (EIFS 2010:6) och allmänna råd om nätconcessionshavares förslag till intäktsram och insamling av uppgifter för att bestämma intäktsramens storlek (Bilaga 2).

- 16 Kapitalbasen ska enligt 5 kap. 9 § 1 st ellagen beräknas med utgångspunkt i de tillgångar som nätföretagen använder för att bedriva nätverksamheten. Hänsyn ska även tas till investeringar och avskrivningar under tillsynsperioden.
- 17 Den centrala utgångspunkten i beräkningen av rimlig avkastning är nätföretagens kapitalbas. Avkastningen beräknas genom en kalkylränta som därmed utgör en del av beräkningen av nätföretagens totala kapitalkostnader. Utöver kapitalbasens storlek är avkastningens nivå även beroende av metoden för kapitalkostnadsberäkning samt av vilken kalkylränta som tillämpas. Beräkningen av intäktsramen illustreras i bilden nedan.

- 18 Ei:s beräkning ska utmynna i en intäktsram som ger täckning för skäliga kostnader och en rimlig avkastning på kapitalbasen. Detta förutsätter att beräkningen baserats på en korrekt kapitalbas som beräknats i enlighet med ellagen och där tillhörande förordningar, föreskrifter och praxis. En felaktigt beräknad kapitalbas eller felaktig metod för beräkning av löpande kostnader resulterar i en felaktig intäktsram.

2 Ei:s beslut om intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015

- 19 Eftersom tillsynsperioden 2012–2015 var den första inom ramen för den nya regleringen införde Ei en ny metod för att beräkna nätföretagens intäktsramar, den så kallade "schablonmetoden". Denna metod hade förankrats med elnätsbranschen som utgick från att denna metod skulle utgöra den förutsägbara och långsiktiga metod som nätföretagen efterfrågat.
- 20 Som redogjorts för ovan lämnade nätföretagen in sina förslag på intäktsramar till Ei inför tillsynsperioden i enlighet med 5 kap. 2 § ellagen. Dessa förslag var beräknade enligt den framtagna schablonmetoden och var baserade på den information som nätföretagen hade rapporterat in till Ei genom e-tjänsten KENT.
- 21 Rapporteringen till KENT var mycket omfattande och inkluderade faktiska uppgifter per den 31 december 2010 (den ingående kapitalbasen) samt en prognos för bland annat investeringar, utrangeringar och opåverkbara kostnader för den kommande tillsynsperioden

omfattande fyra år.² Arbetet med inrapporteringen var komplicerat och skulle ske på kort tid i den helt nya e-tjänsten. Den korta inrapporteringsperioden försatte samtliga nätföretag, inklusive Västerbergslagen, i en pressad situation.

- 22 I oktober 2011 fattade Ei beslut avseende intäktsramar för samtliga nätföretag avseende tillsynsperioden 2012–2015 i enlighet med 5 kap. 3 § ellagen. Det visade sig då att Ei utöver schablonmetoden även tillämpat en helt ny metod, som inte hade förankrats eller kommunicerats med nätföretagen, kallad "övergångsmetoden". Övergångsmetoden medförde ett betydligt sämre utfall för nätföretagen då denna innebar kraftigt sänkta intäktsramar jämfört med de som nätföretagen hade föreslagit. Därutöver tillämpade Ei en kalkylränta om 5,2 %, vilket var lägre än den kalkylränta som nätföretagen konstaterat skulle krävas för att erhålla en rimlig avkastning. Ei valde vidare att godta flera nätföretags så kallade arbets- och materialomkostnadspålägg utan att kräva att kostnaderna styrktes genom revisorsintyg m.m.
- 23 Ett stort antal nätföretag ansåg att Ei:s beslut stod i strid med ellagen och överklagade Ei:s beslut till förvaltningsrätten. Flertalet bolag, som inte tidigare erhållit arbets- och materialomkostnadspålägg, begärde i förvaltningsrätten ersättning även för dessa kostnader. Ei valde dock att i förvaltningsrätten argumentera för ett betydligt strängare beviskrav för dessa bolag i jämförelse med de krav som myndigheten tidigare tillämpat för andra nätföretag.
- 24 Den 11 december 2013 meddelade Förvaltningsrätten i Linköping dom och biföll nätföretagens överklaganden. Det slogs därmed fast att den övergångsmetod som tillämpats av Ei inte var i enlighet med ellagen och att schablonmetoden ensamt skulle ligga till grund för Ei:s beräkning. Därutöver fastställde förvaltningsrätten att kalkylräntan skulle justeras från 5,2 % till 6,5 %. I ett mål vari E.ON var part konstaterade förvaltningsrätten även att Ei ställt för höga beviskrav för att nätföretagen skulle kunna erhålla tillägg för arbets- och materialomkostnader.³ Domstolen fastställde därför de tillägg som E.ON hade begärt. I frågan om dessa tillägg avsåg målet i första hand beviskraven. Någon heltäckande metodik för beräkningen av tilläggen fastställdes inte.
- 25 Ei överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Jönköping som den 10 november 2014 fastställde densamma.⁴ Ei överklagade även kammarrättens dom till Högsta förvaltningsdomstolen. Ei överklagade dock inte frågan om tillägg för arbets- och materialomkostnader. Högsta förvaltningsdomstolen fattade den 23 mars 2015 beslut om att inte meddela prövningstillstånd. Vid tillfället för Högsta förvaltningsdomstolens dom återstod mindre än tio månader av tillsynsperioden.

D. Den ingående kapitalbasen

- 26 Som redogjorts för ovan rapporterade Västerbergslagen, i likhet med alla andra nätföretag, in ett förslag till intäktsram inför tillsynsperioden 2012–2015. Denna inrapportering omfattade dels den ingående kapitalbasen av den 31 december 2010, dels en prognos avseende den kommande tillsynsperioden.

² Inrapporteringen utgick från förordningen (2010:304) om fastställande av intäktsram enligt ellagen (kapitalbasförordningen), Ei:s föreskrifter och allmänna råd EIFS 2010:6 (rapporteringsföreskriften, Bilaga 2) och EIFS 2011:1 (kvalitetsregleringsföreskriften, Bilaga 3).

³ Se Förvaltningsrätten i Linköpings dom i mål 8031-11 (Bilaga 4).

⁴ Se bland annat Kammarrätten i Jönköpings dom i mål nr 129-14 (Bilaga 5).

- 27 När tillsynsperioden hade löpt ut rapporterade nätföretagen in det faktiska utfallet för tillsynsperioden till Ei via KENT. Detta skulle ske senast den 31 mars 2016. Underlaget utgjorde grunden för en eventuell omprövning av intäktsramarna enligt 5 kap. 12 § eller 13 § ellagen.
- 28 Rapporteringen till KENT gjordes i enlighet med 7 kap. 1 § EIFS 2010:6.⁵ Inför rapporteringen gjorde Västerbergslagen, i likhet med de flesta nätföretag, en granskning av samtliga tidigare inrapporterade uppgifter vilket omfattade den ingående kapitalbasen.
- 29 Ei gav ut en särskild handbok för hur inrapporteringen skulle gå till eftersom detta var första gången rapportering för beslut om slutliga intäktsramar skulle göras, Bilaga 6. Myndigheten höll även särskilda informationsmöten tillsammans med Energiföretagen under vilka nätföretagen kunde ställa frågor om rapporteringen, Bilaga 7.
- 30 Det förutsattes av såväl Ei som nätföretagen att den prognos som nätföretagen givit inför tillsynsperioden inte skulle överensstämma helt med det faktiska utfallet. Ei hade även förutsett att den ursprungliga inrapporterade ingående kapitalbasen kunde innehålla felaktiga uppgifter. Detta berodde främst på att nätföretagen under påtaglig tidspress skulle inrapportera samtliga sina elnätsanläggningar på ett helt nytt sätt utifrån normvärdeslistor baserade på en geografisk indelning i city, tätort, landsbygd och svår landsbygd. Även den omständigheten att inrapporteringssystemet KENT var helt nytt för nätföretagen bidrog till svårigheterna med att på den korta tid som stod till buds genomföra en korrekt rapportering.
- 31 Av denna anledning innehåller Ei:s utgivna handbok ett avsnitt om korrigerings av ingående kapitalbas. Av avsnitt 5 framgår följande:
- ”Elnätsföretaget ska rapportera förändringar i kapitalbasen för åren 2011–2015 i enlighet med Ei:s föreskrift om nätkoncessionshavares förslag till intäktsram och insamling av uppgifter för att bestämma intäktsramens storlek (EIFS 2010:6). Detta har beskrivits i kapitel 4 ovan. Dessa uppgifter kan sedan användas vid en eventuell omprövning.
- För det fall elnätsföretaget har upptäckt felaktigheter i den ingående kapitalbasen per den 31 december 2010 som inte rapporterats under tillsynsperioden kan dessa rapporteras till Ei tillsammans med en begäran om ändring. Möjligheten att rapportera korrigerings av den ingående kapitalbasen gäller alla värderingsmetoder.
- Notera att ifall korrigerings av den ingående kapitalbasen gäller en redovisningsenhet där Ei har fattat samredovisningsbeslut under perioden och korrigeringen avser en tidigare redovisningsenhet, ska elnätsföretaget i kolumnen Anmärkning ange vilken redovisningsenhet korrigeringen avser.
- Rapportering av korrigerings ska ske genom att använda en av Ei upprättad Excel-fil, som finns att hämta på Ei:s webbplats. Filen benämns ”Excel-mall för rapportering av korrigerings i ingående kapitalbas per den 31 december 2010” och ska skickas in till Ei med särskild begäran om ändring av den ingående kapitalbasen. Enklast sker detta genom att filen bifogas i KENT-rapporteringen”⁶

justera den ingående kapitalbasen förmedlades även av Ei under informationsmöten som hölls under vintern 2016. Vid ett av dessa möten visades följande presentationsbild:

”Eventuella korrigeringar av ingående kapitalbas

- Begära prövning särskilt för detta, ingår inte i avstämningen automatiskt
- Ev. korrigeringar kan exempelvis avse anläggningar som har rapporterats felaktigt och/eller saknas i den ingående kapitalbasen per den 31 december 2010
- Särskild fil för rapportering av ev. korrigeringar ”Excel-mall för rapportering av korrigering i ingående kapitalbas per den 31 december 2010” (Ei:s webbplats, skickas in via Kent)
- För mer information, se kapitel 5 i handboken”⁷

33 Nätföretagen uppmanades således av Ei att hitta och rapportera felaktigheter i den ingående kapitalbasen i en av Ei särskild framtagen Excel-mall. Det förutsattes av nätföretagen att den justering som skulle föranledas av inrapporteringen av felaktigheter skulle ske i samband med Ei:s avstämning av de slutliga intäktsramarna för tillsynsperioden 2012–2015 efter tillsynsperiodens utgång.

34 Vid Västerbergslagens granskning upptäcktes felaktigheter i den inrapporterade ingående kapitalbasen. Detta var en anledning till att bolaget den 13 mars 2016 gav in en ansökan om omprövning i enlighet med 5 kap. 12 § ellagen till Ei. I ansökan begärdes en justering av den ingående kapitalbasen i enlighet med Ei:s instruktion.

1 Ei:s omprövningsbeslut avseende intäktsramar för tillsynsperioden 2012–2015

35 Den 15 juni 2016 tog Ei beslut i frågan om Västerbergslagens ansökan om omprövning i samband med beslut om fastställande av slutlig intäktsram för tillsynsperioden 2012–2015.⁸ I beslutet justerade Ei inte Västerbergslagens ingående kapitalbas i enlighet med ansökan. Anledningen till detta var enligt beslutet att en sådan justering inte var möjlig (se avsnitt 3.5 i Ei:s beslut). Denna inställning står helt i motsats till vad Ei framhållit i sin egen handbok, i sin särskilt framtagna Excel-mall och vid informationsmöten.

36 Ei:s beslut i denna del är felaktigt då det inte finner stöd i lag samt är oförenligt med de instruktioner Ei tidigare meddelat genom sin handbok och vid informationsmöten.

2 Ei:s beslut att inte justera den ingående kapitalbasen är felaktigt

2.1 Ei:s beslut har inte stöd i gällande rätt

37 Ei:s beslut att inte justera den ingående kapitalbasen vid omprövning enligt 5 kap. 12 § ellagen saknar stöd i lag och förarbeten samt strider mot omprövningsinstitutets syfte. Myndighetens beslut är därför felaktigt.

38 Av 5 kap. 12 § ellagen framgår att ”[e]n nätkoncessionshavare får inom fyra månader efter tillsynsperiodens slut ansöka hos nätmyndigheten om att intäktsramen för perioden ska

⁷ Ei:s presentation vid informationsmöte (Bilaga 7).

⁸ Inför tillsynsperioden 2012–2015 ansökte Västerbergslagen om en intäktsram om 834 000 tkr och Ei fastställde intäktsramen till 753 686 tkr. Västerbergslagen överklagade Ei:s beslut och förvaltningsrätten fastställde den 11 december 2013 bolagets intäktsram till 834 000 tkr. Ei överklagade förvaltningsrättens beslut men varken kammarrätten eller Högsta förvaltningsdomstolen meddelande prövningstillstånd. Utgångspunkten för omprövningen var således 834 000 tkr.

ökas”. Någon begränsning av den typ som Ei tillämpar i sitt beslut, dvs. att den ingående kapitalbasen inte kan justeras, kan inte utläsas av lagtexten. Om lagstiftaren skulle avsett att begränsa Ei:s möjligheter att ompröva intäktsramen efter tillsynsperiodens slut skulle det uttryckligen framgått av ellagen.

- 39 Det saknas även stöd i förarbetena för Ei:s uppfattning att felaktiga värden i den ingående kapitalbasen inte skulle kunna korrigeras vid omprövning enligt 5 kap. 12–14 § ellagen.
- 40 Att myndigheten skulle varit förhindrad att justera intäktsramen – till för- eller nackdel för nätföretagen – strider även mot bestämmelsens syfte. Det övergripande syftet med omprövningen enligt 5 kap. 12–13 § ellagen är att fastställa en korrekt intäktsram genom att justera eventuella oriktiga och bristfälliga uppgifter.⁹
- 41 Som redogjorts för ovan regleras utgångspunkten för omprövningen i 5 kap. 14 § ellagen. Bestämmelsen har följande lydelse:
- ”Vid omprövning enligt 12 eller 13 § ska nätmyndigheten kontrollera om de antaganden som legat till grund för beslutet om fastställande av intäktsram överensstämmer med det faktiska utfallet under perioden. Vid bedömningen ska myndigheten tillämpa 6–9 §§ och utgå från de uppgifter och metoder som myndigheten har använt vid fastställandet av intäktsramen och som framgår av beslutet om fastställande.”
- 42 Bestämmelsen förhindrar att Ei ändrar grundförutsättningarna för hur intäktsramen beräknas under en tillsynsperiod, dvs. valet av metod och vilka uppgifter metoden tillämpas på. Det bör här noteras att ordet ”uppgifter” i 5 kap. 14 § ellagen rimligen måste avse typen av uppgifter, inte själva uppgifterna i sig. Lagstiftarens syfte med bestämmelsen var att förhindra en justering av intäktsramen pga. metodbyte. Avsikten med omprövningen i detta avseende är i stället att justera eventuella felaktigheter i den kapitalbas (prognosdelen eller den ingående kapitalbasen) som legat till grund för beräkningen av intäktsramen. Därför är Ei bundet till samma metod inför och efter tillsynsperioden (med beaktande av eventuella justeringar av metoden och uppgifterna som beslutats av domstol).
- 43 Det huvudsakliga syftet med omprövningsinstitutet är visserligen att justera den prognos som låg till grund för Ei:s beslut inför tillsynsperioden för det fall att utfallet visat sig blivit ett annat.¹⁰ Anledningen till detta är att prognosen, till skillnad från den ingående kapitalbasen, är en uppskattning som sannolikt kommer avvika från det faktiska utfallet. Detta innebär dock inte, såsom Ei gör gällande, att justering av prognosdelen är det *enda* syftet med omprövningen. En sådan uppfattning har inte stöd i gällande rätt.
- 44 Ei motiverar även sitt beslut med hänvisning bland annat till kundernas behov av förutsägbarhet. Detta är dock missvisande av följande anledningar.
- 45 Ei menar att nätföretagen har möjlighet att justera den ingående kapitalbasen under tillsynsperioden men inte efter periodens utgång. Enligt 5 kap. 12 § ellagen har dock nätföretag att ansöka om omprövning senast fyra månader efter tillsynsperiodens utgång. Den osäkerhet Ei hänvisar till rör i praktiken endast fyra månaders tid.
- 46 Vidare framgår det av förarbetena avseende 5 kap. 14 § ellagen att ”[d]et är av stor betydelse för förutsägbarheten att nätföretaget vid varje givet tillfälle har möjlighet att självt kontrollera hur det ligger till i förhållande till fastställelsebeslutet”¹¹. Det är således

⁹ Prop. 2008/09:141, sid 40–42 (se även sid 38–40 avseende omprövning under tillsynsperioden vars syfte är detsamma).

¹⁰ Av förarbetena framgår att bestämmelserna avseende omprövning ”i huvudsak” (dock inte uteslutande) är till för att justera prognosen mot det faktiska utfallet (se prop. 2008/09:141, sid 109).

¹¹ Prop. 2008/09:141, sid 109.

nätföretagens – inte kundernas – förutsägbarhet som 5 kap. 14 § ellagen huvudsakligen avser att skydda. Att detta skulle medföra att nätföretagen själva inte skulle kunna ansöka om en justering av en tidigare rapportering av en felaktig ingående kapitalbas är en orimlig tolkning av bestämmelsen.

- 47 Som stöd för påståendet om kundernas behov av förutsägbarhet hänvisar Ei till sidan 31 i prop. 2008/09:141. Denna del av propositionen behandlar dock inte omprövning av intäktsramen utan avser den övergripande regleringen med förhandsprövning av tariffer. Som redogjorts för ovan är syftet med omprövningsmekanismen att erhålla korrekta intäktsramar och ge nätföretagen förutsägbarhet. Västerbergslagen ifrågasätter om kundernas förutsägbarhet märkvärdigt skulle påverkas av korrigeringar av den ingående kapitalbasen. Även om kundernas förutsägbarhet skulle kunna påverkas torde kundernas intresse av att korrekta värden ligger till grund för Ei:s beslut om intäktsramar väga tyngre.
- 48 Det bör slutligen framhållas att följderna av Ei:s inställning är att nätföretagen som ger in rättelser sent gynnas. Om nätföretagen av misstag rapporterar en för hög ingående kapitalbas inför en tillsynsperiod och rättelsen ges in först efter tillsynsperiodens utgång kan Ei enligt nuvarande inställning inte korrigera intäktsramen. Detta oaktat om felaktigheten är mycket väsentlig. Ei:s inställning skapar därmed tydliga incitament att ge in rättelser efter tillsynsperiodens utgång. Detta leder till ett orimligt resultat som kan skada både nätföretagen och kunderna, vilket inte kan ha varit lagstiftarens avsikt.
- 49 Sammanfattningsvis kan det konstateras att Ei:s tolkning av 5 kap. 12 § och 14 § ellagen saknar stöd i bestämmelsernas ordalydelse och förarbeten samt strider mot syftet med omprövningsinstitutet.
- 2.2 Ei har ändrat sin tolkning av 5 kap. 12 § och 14 § ellagen
- 50 Det bör även noteras att Ei har ändrat sin tolkning av 5 kap. 12 § och 14 § ellagen under år 2016. Dessförinnan instämde myndigheten i Västerbergslagens tolkning av bestämmelserna.
- 51 Som redogjorts för ovan uppmuntrade Ei under tillsynsperioden – i sin handbok, vid informationsmöten och genom den framtagna Excel-mallen – nätföretagen att både granska den ingående kapitalbasen och begära justering av denna för det fall felaktigheter noteras. Varför myndigheten plötsligt ändrat inställning är svårt att förstå. Genom sina tidigare uttalanden har myndigheten vilselett nätföretagen vilket – om Ei:s beslut inte ändras – kommer orsaka nätföretagen skada.

E. Arbets- och materialomkostnadspålägg

1 Allmänt om arbets- och materialomkostnadspålägg

- 52 Som redogjorts för ovan har nätföretagen enligt ellagen rätt till skälig kostnadstäckning och en rimlig avkastning på investerat kapital. Kostnadstäckningen och avkastningen beslutas genom Ei:s beslut om intäktsramar. Nätföretagens intäktsramar beräknas genom den så kallade schablonmetoden som tar hänsyn till kapitalkostnader, löpande kostnader samt kvalitet. De löpande kostnaderna består i sin tur av påverkbara kostnader och opåverkbara kostnader. En del i nätföretagens totala kostnad avser arbete och material i samband med investeringar i elnätet.
- 53 Enligt 9 § kapitalbasförordningen ska en anläggningstillgång som ingår i kapitalbasen åsättas ett nuanskningsvärde motsvarande ett normvärde för anläggningstillgången. Normvärdet för anläggningstillgångar beräknas med utgångspunkt i den investeringsutgift ett nätföretag

skulle ha för att förvärva eller tillverka anläggningstillgången under tillsynsperioden på ett kostnadseffektivt sätt.¹²

- 54 För anläggningar med lägre leveransspänningar, så kallade lokalnätsanläggningar, utgick Ei under tillsynsperioden 2012-2015 ifrån normvärden baserade på bland annat EBR-katalogens prislister (se Ei:s promemoria 2010:11). EBR är en branschstandard för ”Elektrisk Byggnads Rationalisering” som framtagits av Svensk Energi och som länge har använts i branschen för att bland annat uppskatta investeringsutgifter i samband med entreprenader. Normvärdena för tillsynsperioden 2012–2015 beräknades utifrån EBR-katalogens historiska prislister för de fyra åren (2006–2009) som sedan räknades om till 2010 års prisnivå.
- 55 EBR-katalogen omfattar vissa arbets- och materialomkostnadspålägg. I fråga om lokalnätsanläggningar – situationen i förevarande mål – har Ei utgått ifrån att samtliga nätföretag är ”tillverkande” företag, dvs. företag som uppför sina anläggningar i egen regi (motsatsvis är företag som upphandlar material och arbete via en entreprenör ett ”förvärvande” företag).¹³
- 56 Som en följd av att Ei i fråga om lokalnätsanläggningar har utgått ifrån att nätföretagen är tillverkande företag, har myndigheten också utgått ifrån att visst arbets- och materialomkostnadspålägg som ingår i EBR-katalogen inte aktiveras som en anläggningstillgång i företagens balansräkningar utan i stället redovisas som en löpande kostnad i företagens resultaträkning. För att undvika att tillverkande företag kompenseras för samma kostnad som både en löpande kostnad och som en kapitalkostnad har Ei gjort reduceringar i EBR-katalogens prislister vid beräkningen av normvärdena.
- 57 EBR-katalogens prislister har justerats på så vis att arbetsomkostnadspålägget har reducerats från 152 % till 102 % och materialomkostnadspålägget från 8 % till 6 %.¹⁴ Detta innebär att arbetskostnaden reducerats med totalt 19,84 % vilket framgår av följande beräkning:

$$\frac{\text{EBR katalogens arbetsomkostnadspålägg} - \text{Ei:s arbetsomkostnadspålägg}}{\text{Arbetskostnad} + \text{EBR katalogens arbetsomkostnadspålägg}} = \text{reducering av arbetskostnad}$$
$$\frac{152 - 102}{100 + 152} = 19,84 \%$$

- 58 Materialkostnaden har reducerats med totalt 1,85% vilket framgår av följande beräkning:

$$\frac{\text{EBR katalogens materialomkostnadspålägg} - \text{Ei:s materialomkostnadspålägg}}{\text{Materialkostnad} + \text{EBR katalogens materialomkostnadspålägg}} = \text{reducering av materialkostnad}$$
$$\frac{8 - 6}{100 + 8} = 1,85 \%$$

- 59 Detta ger att den procentuella reduktionen av arbetskostnaden är mer än tio gånger större än den procentuella reduktionen av materialkostnaden.¹⁵ Ei:s normvärdesprislister utgår därmed

¹² Se en mer utförlig redogörelse i Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 11 december 2013 i mål 8031-11, sid 13 (Bilaga 4).

¹³ Det kan noteras att Ei för anläggningar med högre leveransspänningar (regionnätsanläggningar) i stället utgått ifrån att nätföretagen är förvärvande. Eftersom förevarande mål enbart rör lokalnätsanläggningar är det inte av direkt relevans för målet.

¹⁴ Ei:s promemoria 2010:11, sid 6 (Bilaga 8) samt konsultrapporten Anskaffningsvärden i elnätsverksamhet daterad 9 april 2010 (Bilaga 9).

¹⁵ Se beräkningsbilagan för en utförlig redogörelse (Bilaga 10).

från reducerade värden från EBR-katalogen. Detta motsvarar en reduktion på 8 % av normvärden utan reduktion.¹⁶

60 **Ei:s beslut och förvaltningsdomstolarnas domar avseende arbets- och materialomkostnadspålägg inför tillsynsperioden 2012–2015**

61 I Ei:s beslut om intäktsramar inför tillsynsperioden 2012–2015 tillämpades avseende lokalnätsanläggningar metoden ovan och myndigheten utgick ifrån att samtliga nätföretag var tillverkande bolag avseende dessa anläggningar. Metoden innebar dock att förvärvande nätföretag blev underkompenserade.

62 E.ON, Vattenfall och flera andra förvärvande nätföretag, överklagade därför Ei:s beslut och yrkade på tillägg för arbets- och materialomkostnader i intäktsramarna. I förvaltningsrätten anfördes att E.ON upphandlade alla projekt av entreprenörer (dvs. E.ON är ett helt förvärvande företag). E.ON, som i sin balansräkning aktiverar alla investeringsutgifter från sina entreprenörer, yrkade därför att bolaget skulle kompenseras för det reducerade omkostnadspålägget. Ei bestred inte att förvärvande bolag såsom E.ON hade rätt till kompensation. Detta uppmärksammades även i Ei:s promemorior 2010:07 och 2010:11 (Bilaga 11 och 8). I promemorian 2010:11 anges följande:

”Eftersom det framkommit att vissa nätföretag trots allt har aktiverat denna typ av kostnader som kapitalkostnader med motiveringen att det är entreprenadorganisationens omkostnader anser EI att det på något vis bör hanteras i regleringen.

Det avgörande för att lösa detta problem är inte att utgå från om företaget har tillverkat eller förvärvat anläggningstillgången. Det viktigaste är istället att se till om företaget aktiverar samma typ av löpande kostnader som normen avser.”¹⁷

63 I överklagandeprocessen ansåg myndigheten dock att de förvärvande bolagen var tvungna att redovisa revisorsintyg, intyg från entreprenörer m.m. som bekräftade vilka verkliga kostnader nätföretagen hade aktiverat. Detta krav ansåg Ei att E.ON, Vattenfall och övriga förvärvande nätföretag inte hade uppfyllt. Nätföretagen gjorde gällande att de revisorsintyg samt övrig bevisning som hade åberopats till styrkande av att investeringsutgifterna hade aktiverats var tillräckliga och att överklagandet därför skulle bifallas.

64 Förvaltningsrätten i Linköping biföll E.ON:s överklagande genom dom i mål 8031-11 den 11 december 2013.¹⁸ Enligt förvaltningsrätten var den bevisning som E.ON hade åberopat att anse som tillräcklig då de visade att bolaget hade aktiverat aktuella arbets- och materialomkostnader i enlighet med god redovisningssed.

65 Ei överklagade domen avseende E.ON till Kammarrätten i Jönköping som ogillade överklagandet genom dom i mål nr 129-14 den 10 november 2014. I detta avseende uttryckte även Kammarrätten i Jönköping följande:

”E.ON har rätt till kompensation avseende arbets- och materialomkostnadspålägg genom ett tillägg till företagets historiska löpande påverkbara kostnader motsvarande

¹⁶ Se sidorna 8-9 i Ei:s beslut där det framgår att reduceringen uppgår till 8 %. Se beräkning av reduceringen i avsnitt E.5 nedan samt beräkningsbilagan (Bilaga 1).

¹⁷ Ei:s promemoria 2010:11, sid 8 (Bilaga 8).

¹⁸ Förvaltningsrätten i Linköpings dom i mål 8031-11 (Bilaga 4).

den reducering som har gjorts av EBR-värdena vid bestämmande av normvärden ingående i kapitalbasen¹⁹

66 Kammarrätten slog således fast att förvärvande bolag har rätt till kompensation för omkostnadspålägg, utifrån de i domen angivna kraven på bevisning. Ei överklagade inte frågan om omkostnadspålägg till högsta förvaltningsdomstolen. Därmed vann kammarrättens dom avseende E.ON laga kraft i denna fråga.

2 Västerbergslagens ansökan om följdändring

67 Mot bakgrund av kammarrättens dom ansökte Västerbergslagen den 25 februari 2015 om så kallad följdändring enligt 5 kap. 15 § ellagen. Inom ramen för ansökan redogjorde Västerbergslagen för beräkningar av arbets- och materialomkostnadspålägg enligt sin egen metod baserad på den faktiska fördelningen mellan arbete och material. Västerbergslagen åberopade även revisorsintyg avseende de investeringsutgiftersom bolaget hade aktiverat.

68 Som redogjorts för ovan utgick Ei från EBR-katalogens totala kostnader för material och arbete varvid reducering gjordes med 1,85 % för material och 19,84 % för arbete. Ei beräknade därefter den genomsnittliga reduceringen för både arbete och material till 8 %.²⁰ Denna schablonreducering om 8 % innebär en viss fördelning mellan hur mycket av den totala kostnaden för en investering som avser arbete respektive material. Ett avdrag om exakt 8 % för både arbets- och materialomkostnadspålägg förutsätter att beräkningen utgått ifrån att 65,81 % av en total investering avser material och 34,19 % arbete.

69 Ei:s metod för kompensation av arbets- och materialomkostnadspålägg kan användas för samtliga företag som är helt förvärvande. Ei:s metod utan kompensation kan användas för samtliga företag som är helt tillverkande. Till skillnad från E.ON är dock Västerbergslagen varken ett helt förvärvande eller ett helt tillverkande företag. Merparten av investeringarna upphandlas på entreprenad och bolaget är i dessa fall ett helt förvärvande bolag. En mindre andel av investeringarna gör bolaget självt och är i dessa fall ett helt tillverkande bolag. För en väsentlig andel av investeringarna gäller dock att bolaget självt anskaffar material men anlitar en entreprenör för arbetet. Anledningen till detta är att Västerbergslagen självt kan köpa upp material till bra priser. Detta upplägg är kostnadseffektivt och kommer kunderna till del genom lägre nätavgifter. Detta upplägg har dock medfört att bolaget i dessa fall är ett "mellanting" mellan ett helt förvärvande bolag och ett helt tillverkande bolag. Frågan i denna del i målet är hur kompensation av arbets- och materialomkostnadspålägg ska beräknas för dessa "mellanting".

70 Eftersom metoden som Ei tillämpat inte är direkt tillämplig på Västerbergslagen anpassades metoden något i bolagets ansökan om följdändring. Den enda skillnaden mellan Ei:s metod och Västerbergslagens metod är att Västerbergslagen utgår ifrån företagets faktiska fördelning mellan utgifter för eget arbete och eget material istället för Ei:s schablonfördelning (65,81% material och 34,19% arbete). Denna faktiska fördelning kan utläsas från det material Västerbergslagen rapporterat in till Ei samt som redovisades i ansökan om följdändring och i korrespondens med myndigheten. Syftet med Västerbergslagens metod är att säkerställa att bolag som är ett mellanting mellan helt förvärvande och helt tillverkande behandlas lika och ges samma förutsättningar som andra nätföretag.

¹⁹ Kammarrätten i Jönköpings dom i mål nr 129-14, sid 41 (Bilaga 5).

²⁰ Se Ei:s promemoria R2010:07 (Bilaga 11) samt 2010:11 (Bilaga 8).

71 Västerbergslagens beräkning utifrån den faktiska fördelningen av investeringsutgifterna mellan utgifter för eget material respektive eget arbete ger en högre kompensation än Ei:s schablonberäkning. Därmed yrkar Västerbergslagen om en ökning av de löpande påverkbara kostnaderna, utöver Ei:s redan beslutade ökning, med 435 tkr för år 2006, 244 tkr för år 2007, 570 tkr för år 2008 och 52 tkr för år 2009. Den totala ökningen blir därmed 1 301 tkr.

3 Ei:s beslut avseende ansökan om följdändring

72 Den 15 juni 2016 fattade Ei beslut om Västerbergslagens ansökan om följdändring vilket skedde i samband med myndighetens beslut om omprövning av den slutliga intäktsramen för tillsynsperioden 2012–2015. I beslutet utgick Ei dels från andra värden än de som Västerbergslagen initialt rapporterat till myndigheten, dels valde Ei att tillämpa en metod som inte tar hänsyn till att Västerbergslagen varken är ett helt tillverkande eller ett helt förvärvande företag.

73 Ei beslutade att utgå ifrån uppgifter om andel entreprenader, eget material och eget arbete för driftsatta anläggningar 2006-2009.²¹ Detta är andra uppgifter än de Västerbergslagen initialt ingav till Ei för beräkningen av arbets- och materialomkostnadspålägg. Västerbergslagen har i förevarande fall valt att acceptera Ei:s metod i denna del och har således ingen erinran mot att beräkningarna har den av Ei valda utgångspunkten.

74 Detta mål rör därför endast Ei:s val att använda en schablonfördelning mellan eget arbete och eget material istället för de verkliga värdena. Som redogjorts för ovan innebär Ei:s schablon baserad på ett pålägg om 1,85 % för material och 19,84 % för arbete. I Ei:s beräkning av schablonen om 8 % avser 65,81 % av den totala investeringssumman material och 34,19 % arbete (för att få exakt 8%). För att förenkla beräkningen har Ei utgått ifrån att samtliga nätföretag har just denna schabloniserade fördelning mellan arbete och material. Ei väljer därmed att bortse från nätföretagens faktiska fördelning mellan eget arbets och eget material trots att denna information finns tillgänglig i det material som rapporterats in till Ei av Västerbergslagen.

75 Resultatet av Ei:s metod är att Västerbergslagens arbets- och materialomkostnadspålägg tillerkänns ett för lågt värde vilket i sin tur medför att intäktsramen blir för låg. Metoden missgynnar även Västerbergslagen i förhållande till övriga nätföretag som organiserat verksamheten på ett sätt som är mer gynnsamt vid tillämpningen av Ei:s metod.

4 Ei invände mot Västerbergslagens metod först genom beslutet

76 Det bör noteras att Västerbergslagens ärenden hos Ei handlagts parallellt med Vattenfall Eldistribution AB ("Vattenfall") som är ett företag som organiserats på samma sätt. Efter det att Ei hade fattat beslutet att tillämpa schablonmetoden och övergångsmetoden avseende tillsynsperioden 2012-2015 överklagade Vattenfall Ei:s beslut. Det anfördes då, som ett andrahandsyrkande, att Ei:s beslut avseende arbets- och materialomkostnadspålägg var felaktigt (se Förvaltningsrätten i Linköpings mål 8021-11).²² I yttrande från juni 2013 redogjorde Vattenfall för den ovan beskrivna metoden för beräkningen av arbets- och materialomkostnadspålägg för bolag som är ett mellanting mellan tillverkande och förvärvande. Denna metod behandlades även vid en muntlig förhandling som hölls mellan den 1 och 11 oktober 2013.

²¹ Ei:s beslut, sid 3 och 8.

²² Förvaltningsrätten i Linköpings dom i mål 8021-11 (Bilaga 12).

77 I likhet med Ei:s inställning i målet där E.ON var klagande invände Ei att Vattenfall inte hade styrkt sina verkliga kostnader.²³ Trots att Ei ingav yttrande som exklusivt behandlade arbets- och materialomkostnadspålägg och argumenterade kring frågan under förhandlingen invände Ei inte vid något tillfälle att den metod Vattenfall tillämpat för beräkningen av arbets- och materialomkostnadspålägget var felaktig. Eftersom förvaltningsrätten biföll Vattenfalls förstahandsyrkande prövades aldrig yrkandet avseende arbets- och materialomkostnadspålägg.

78 Det var alltså först genom Ei:s beslut om omprövning den 15 juni 2016 – ca tre år efter det att beräkningsmetoden presenterats för Ei för första gången – som myndigheten för första gången invände att den metod Vattenfall använt inte var korrekt för tillsynsperioden 2012–2015. Vattenfall har under denna period förutsatt och inrättat sig efter att Ei inte ifrågasatt den metod som tillämpats.

5 Jämförelse mellan Ei:s och Västerbergslagens metoder

79 Skillnaden mellan metoderna illustreras bäst genom ett räkneexempel. Exempelen nedan utgår ifrån en total investering om 120. Beräkningen av Ei:s schablon om 8 % kan illustreras med följande tabell:

Ei:s schablonfördelning	AOMO-beräkning			
	Investering	Fördelning	Pålägg %	Pålägg
Material	78,97	65,81 %	1,85 %	1,46
Arbete	41,03	34,19 %	19,84 %	8,14
Totalt summa	120,00	100,0 %	8,00 %	9,60
Schablon	120,00		8,00 %	9,60

80 Som framgår av tabellen ovan utgör 78,97 av den totala investeringen om 120 material ($120 \cdot 65,81 \% = 78,97$) och 41,03 arbete ($120 \cdot 34,19 \% = 41,03$). Detta bygger på Ei:s schablonfördelning mellan arbets- och materialkostnad. På materialkostnaden görs ett pålägg om 1,85 % vilket ger ett utfall om 1,46 ($78,97 \cdot 1,85 \% = 1,46$). På arbetskostnaden görs ett pålägg om 19,84 % vilket ger ett utfall om 8,14 ($41,03 \cdot 19,84 \% = 8,14$). Det totala utfallet blir därmed 9,6 ($1,46 + 8,14 = 9,6$) och det genomsnittliga pålägget blir 8 % ($9,6 / 120 = 8 \%$).²⁴

81 Ei:s metod innebär således att schabloner används avseende både pålägg och fördelningen mellan arbets- och materialkostnad. Följande tabell illustrerar Ei:s metod tillämpad på ett nätföretag som i stället valt att själva köpa in allt material men att anlita entreprenörer för allt arbete:

²³ Förvaltningsrätten i Linköpings dom i mål 8031-11 (Bilaga 4).

²⁴ Se beräkningsbilagan för en utförlig redogörelse (Bilaga 10).

Ei:s metod	AOMO-beräkning			
	Investering		Pålägg %	Pålägg
Total summa	120,00		8,00 %	9,60
Eget material	-78,97		8,00 %	-6,32
Eget arbete	0,00		8,00 %	0,00
Schablon för entreprenad	41,03		8,00 %	3,28

82 Den totala investeringen om 120 har ett pålägg om 8 % vilket ger ett utfall om 9,60 ($120 \cdot 8\% = 9,60$). Från detta utfall dras pålägg för eget material av. Enligt Ei:s schablonfördelning utgör materialet 78,97 av den totala investeringen och det schabloniserade pålägget är 8 %, vilket ger ett avdrag om -6,32 ($-78,97 \cdot 8\% = -6,32$). Nätföretaget i exemplet "tillverkar" inget arbete varför inget pålägg görs i denna del. Det totala pålägget blir därmed 3,28 ($9,6 - 6,32 = 3,28$).

83 Eftersom Ei:s metod inte tar hänsyn till den faktiska fördelningen mellan eget arbete och eget material tillämpar Ei ett pålägg om 8 % för båda kategorierna. Nätföretag som står för materialet i egen regi missgynnas därmed väsentligt. Det totala pålägget för entreprenaden blir inte 8,14 som förutsetts i schablonmetoden ovan (och som är resultatet av Västerbergslagens metod som beskrivs nedan) utan 3,28.

84 Västerbergslagens metod kan illustreras med följande tabell:

Västerbergslagens metod	AOMO-beräkning			
	Investering		Pålägg %	Pålägg
Total summa	120,00		8,00 %	9,60
Eget material	-78,97		1,85 %	-1,46
Eget arbete	0,00		19,84 %	0,00
Totalt entreprenad	41,03		19,84 %	8,14

85 I likhet med Ei:s metod beräknas ett pålägg om 8 % på den totala investeringen om 120, vilket ger ett pålägg om 9,6. Från detta utfall ska pålägg för eget material dras av. För att beräkna avdraget i denna del tillämpar dock nätföretaget i exemplet det faktiska pålägget för material (1,85 %) och inte den schablon som Ei tillämpar (8 %). Avdraget blir därmed -1,46 ($-78,97 \cdot 1,85\% = -1,46$). I likhet med exemplet ovan "tillverkar" nätföretaget inget eget arbete varför inget pålägg görs i den delen. Det totala pålägget blir pålägget för arbete och därmed 8,14 ($9,60 - 1,46 = 8,14$).

86 Som framgår av tabellerna ovan är det totala pålägget för arbete vid tillämpning av schablonmetoden 8,14. Med Västerbergslagens metod följer även att det totala pålägget är lika med pålägget för arbete, dvs. 8,14. Båda metoderna ger identiskt resultat (8,14). Ei:s metod med schabloniserad fördelning medför dock i aktuellt exempel endast ett totalt pålägg på 3,28. Detta är ett väsentligt lägre utfall än de 8,14 som är resultatet av Västerbergslagens

metod med faktisk fördelning. Nätföretaget missgynnas och förlorar $8,14 - 3,28 = 4,86$ på vald strategi. Nätföretaget i exemplet borde fått en ökning av de historiska påverkbara kostnaderna på 8,14. Ei:s metod ger dock en ökning med endast 3,28, en kompensation som är 4,86 för låg. Detta beror på att nätföretaget i exemplet "tillverkar" allt material och "förvärvar" allt arbete.

- 87 Om förutsättningarna i exemplet i stället hade varit de motsatta, dvs. att nätföretaget "förvärvat" allt material och "tillverkat" allt arbete, skulle resultatet av Ei:s metod varit lika felaktigt men nätföretaget hade i stället gynnats av vald strategi. Detta scenario, där nätföretaget "tillverkar" allt arbete men "förvärvar" allt material, illustreras i [Bilaga 13](#). Som framgår av bilagan är det totala pålägget för material vid tillämpning av schablonmetoden 1,46. Med Västerbergslagens metod är resultatet också att det totala pålägget är lika med pålägget för material, dvs. 1,46. Båda metoderna ger därmed identiskt resultat (1,46). Ei:s metod med schabloniserad fördelning medför dock i aktuellt exempel ett totalt pålägg på hela 6,32. Detta är ett väsentligt högre utfall än de 1,46 som är resultatet av Västerbergslagens metod med tillämpning av den faktiska fördelningen. Nätföretaget gynnas och vinner $6,32 - 1,46 = 4,86$ på vald strategi. Nätföretaget i exemplet borde fått en ökning av de historiska påverkbara kostnaderna på 1,46. Ei:s metod ger dock en ökning med hela 6,32, en kompensation som är 4,86 för hög. Detta beror på att nätföretaget i exemplet "tillverkar" allt arbete och "förvärvar" allt material.
- 88 Skillnaden mellan Ei:s och Västerbergslagens metod är således att Västerbergslagens inte schabloniserar fördelningen mellan eget arbete och eget material. Konsekvensen av detta blir att Västerbergslagens metod varken gynnar eller missgynnar nätföretag baserat på hur de väljer att organisera sin verksamhet.

6 Ei:s metod är felaktig

- 89 Ei:s beslut avseende nätföretagens intäktsramar är ämnat att fastställa en korrekt intäktsram, dvs. en intäktsram som ger skälig ersättning för kostnader och en rimlig avkastning. Beslutet ska tas med beaktande av ellagens bestämmelser och måste behandla nätföretagen lika. Ei:s beslut avseende arbets- och materialomkostnadspålägg uppfyller inte dessa krav.
- 90 För det första innebär Ei:s metod att Västerbergslagen inte erhåller täckning för skäliga kostnader i enlighet med 5 kap. 6 § ellagen. Som redogjorts för ovan innebär Ei:s beräkningsmetod att Västerbergslagen inte får den kompensation för arbets- och materialomkostnadspålägg som företaget har rätt till. Västerbergslagens metod utgår, till skillnad från Ei:s metod, ifrån faktisk kostnadsfördelning och därmed verkligt utfall.
- 91 För det andra strider Ei:s metod mot ellagens syfte. Av förarbetena framgår att "[s]åväl den gällande som den föreslagna regleringen syftar till att nätföretagens verksamhet ska bedrivas effektivt till låga kostnader"²⁵. Som redogjorts för ovan har Västerbergslagen valt att i större grad "förvärva" arbete och i mindre grad "tillverka" material än i Ei:s schablon eftersom detta ansetts vara det effektivaste och mest ekonomiskt rationella sättet att bedriva verksamheten. Om Ei:s beslut avseende arbets- och materialomkostnadspålägg inte ändras ges Västerbergslagen regulatoriska incitament att ändra sin organisation till en mindre kostnadseffektiv lösning som dock ger ett bättre utfall enligt Ei:s metod. Detta står i strid med ellagens syfte.

²⁵ Prop. 2008/09:141 sid 58.

- 92 En sådan anpassning står även i strid med Ei:s egen avsikt med valet av beräkningsmetod för arbets- och materialomkostnadspålägg. I målet mellan Ei och E.ON (se punkterna 62—66 ovan) framhöll Ei att nätföretagens val av hur företagets anläggningar uppförs – dvs. om nätföretaget är förvärvande eller tillverkande – inte ska vara avgörande för hur företaget kompenseras för arbets- och materialomkostnadspålägg.²⁶ Särskilt allvarligt är att Ei:s modell ger nätföretagen ett incitament att öka omkostnadspåläggen utöver kostnadsökningarna genom att taktiskt välja att i större grad ”förvärva” material och i mindre grad tillverka ”arbete” än i Ei:s schablon. Nätföretagens intäktsramar skulle kunna öka utan motsvarande ökade kostnader. Kundernas elnätspriser skulle därmed kunna höjas och nätföretagens vinster skulle kunna ökas. Detta beroende på att Ei trots tillgång till en korrekt metod håller fast vid en felaktig metod.
- 93 För det tredje missgynnas Västerbergslagen i förhållande till andra nätföretag. Som framgår av jämförelsen mellan Västerbergslagens och Ei:s metod ovan missgynnas Västerbergslagen i förhållande till både helt förvärvande bolag (såsom E.ON) och bolag som valt att i större grad ”förvärva” material men i mindre grad ”tillverka” arbete än i Ei:s schablon. Ei:s beslut strider därmed mot den grundläggande principen om likabehandling.
- 94 Sammanfattningsvis kan det konstateras att Ei:s beslut avseende arbets- och materialomkostnadspålägg inte beaktar likabehandlingsprincipen samt är oförenligt med ellagen och dess syfte. Västerbergslagens yrkande om höjning av de historiska påverkbara kostnaderna ska därför bifallas.
- 7 Västerbergslagens historiskt påverkbara kostnader ska ökas med 1 301 tkr
- 95 Som redogjorts för ovan ger Ei:s metod ett felaktigt utslag. Västerbergslagens metod, som är identisk med Ei:s metod bortsett från att Västerbergslagen utgår ifrån den faktiska fördelningen mellan egna arbets- och materialkostnader, ger dock bolaget en korrekt intäktsram.
- 96 En tabell med beräkningar av arbets- och materialomkostnadspålägget enligt Västerbergslagens metod bifogas som Bilaga 14. Tabellen utgår från uppgifter avseende arbets- och materialomkostnadspålägg från tabellerna på sidan 3 och sidan 9 i Ei:s beslut om slutlig intäktsram för Västerbergslagen. Ei väljer i sin tabell på sidan 3 att på rad 2 ange summan av eget material och eget arbete. Vattenfall väljer i sin tabell istället att särredovisa eget material på rad 2 och eget arbete på rad 3.
- 97 Som framgår av bilagan skulle en tillämpning av Västerbergslagens metod medföra att Västerbergslagens historiska löpande påverkbara kostnader, utöver Ei:s redan beslutade ökning, ökas med:
- a. 435 tkr för år 2006
 - b. 244 tkr för år 2007
 - c. 570 tkr för år 2008, och
 - d. 52 tkr för år 2009.

²⁶ Förvaltningsrätten i Linköpings dom i mål 8031-11, sid 14 (Bilaga 4).

98 Västerbergslagen yrkar således en total ökning av de löpande historiska kostnaderna (utöver den ökning Ei redan beslutat om) med 1 301 tkr.

Som ovan

Linda Landén

Karl Guterstam

BILAGEFÖRTECKNING

Bilaga	Dokument	Datum
1.	Ei:s beslut	15 juni 2016
1.1	Ei:s justering av beslut	8 juli 2016
2.	EIFS (2010:6)	14 oktober 2010
3.	EIFS (2011:1)	21 mars 2011
4.	Förvaltningsrätten i Linköping dom 8031-11	11 december 2013
5.	Kammarrätten i Jönköping dom 129-14	10 november 2014
6.	Handbok för rapportering av uppgifter för avstämning av elnätsföretagens intäktsramar – Tillsynsperioden 2012-2015	18 februari 2016
7.	Ei:s presentation vid informationsmöte	
8.	Ei:s promemoria (2010:11) Normvärden - För anläggningar med spänning upp till och med 24kV	
9.	Ei konsultrapport - Anskaffningsvärden i elnätsverksamhet	9 april 2010
10.	Beräkningsbilaga	
11.	Ei (R2010:07)	maj 2010
12.	Förvaltningsrätten i Linköpings dom 8021-11	11 december 2013
13.	Beräkning av AOMO med Vattenfalls och Eis metod – ”Tillverkar” arbete och ”förvärvar” material	
14.	Beräkning av Västerbergslagens arbets- och materialomkostnadspålägg	

Beräkningsbilaga

EBR-katalogens prislistor baseras på ett arbetsomkostnadspålägg på 152 % och ett materialomkostnadspålägg på 8 %.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING

2017-02-28

- Total arbetskostnad är summan av arbetskostnaden på 100 % och arbetsomkostnadspålägget på 152 %, dvs. 252 % av arbetskostnaden.
- Total materialkostnad är summan av materialkostnaden på 100 % och materialomkostnadspålägget på 8 %, dvs. 108 % av materialkostnaden

Målnr 4824-16
Aktbil _____

Ei har justerat EBR-katalogens prislistor för att beräkna normvärdesprislistor för lokalnätsanläggningar. Ei har reducerat arbetsomkostnadspålägget från 152 % till 102 % och materialomkostnadspålägget från 8 % till 6 %.

- Den reducerade arbetskostnaden är summan av arbetskostnaden på 100 % och det nya arbetsomkostnadspålägget på 102 %, dvs. 202 % av arbetskostnaden.
- Den reducerade materialkostnaden är summan av materialkostnaden på 100 % och det nya materialomkostnadspålägget på 6 %, dvs. 106 % av materialkostnaden

Detta innebär följande procentuella reduktioner av EBR-katalogens kostnader:

- Arbetskostnader har reducerats med $(252 - 202)/252 = 50/252 = 19,84 \%$
- Materialkostnader har reducerats med $(108 - 106)/108 = 2/108 = 1,85 \%$.

Ei har sedan beräknat att dessa justeringar i genomsnitt ger att Ei:s normvärdesprislistor för lokalnätsanläggningar är reducerade med 8 % jämfört med EBR-katalogens prislistor.

För att rent matematiskt få en genomsnittlig reduktion på exakt 8,00 % måste det vara en bestämd fördelning mellan andelen arbetskostnader och andel materialkostnader. Västerbergslagen har beräknat att fördelningen då måste vara 34,19 % arbetskostnader 65,81 % materialkostnader.

Beräkningen nedan visar att denna fördelning ger den genomsnittligen reduktionen på exakt 8 %.

$$\bullet 0,3419 \cdot 19,84 \% + 0,6581 \cdot 1,85 \% = 6,78 \% + 1,22 \% = 8,00 \%$$

Trots att andelen arbetskostnader är mycket lägre än andelen materialkostnader står reduktionen av arbetskostnaderna för hela 85 % av reduktionen medan reduktionen av materialkostnaderna endast svarar för 15 %. Nedanstående beräkningar illustrerar också denna skillnad:

- Reduktionen av arbetskostnaden på 19,84 % är hela två och en halv gånger den genomsnittliga reduktionen på 8 %
- Reduktionen av materialkostnaden på 1,85 % är endast en fjärdedel av den genomsnittliga reduktionen på 8 %.

Beräkning av AOMO med Västerbergslagens och Ei:s metod - Allt arbete själv men allt material på entreprenad

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING

2017 -02- 2 8

Målnr 4824-16
Aktbil _____

Materialomkostnadspålägg	1,85%
Arbetsomkostnadspålägg	19,84%
Schabloniserat omkostnadspålägg	8,00%

AOMO-beräkning				
Schablonfördelning	Investering	Fördelning	Pålägg	Pålägg
Material	78,97	65,81%	1,85%	1,46
Arbete	41,03	34,19%	19,84%	8,14
Totalt summa	120,00	100,0%	8,00%	9,60
Schablon	120,00		8,00%	9,60

AOMO-beräkning				
Västerbergslagens metod	Investering		Pålägg	Pålägg
Total summa	120,00		8,00%	9,60
Eget material	0,00		1,85%	0,00
Eget arbete	-41,03		19,84%	-8,14
Totalt entreprenad	78,97		1,85%	1,46
Material	78,97	100,00%		
Arbete	0,00	0,00%		
Totalt summa	78,97	100,00%		

AOMO-beräkning				
Ei:s metod	Investering		Pålägg	Pålägg
Total summa	120,00		8,00%	9,60
Eget material	0,00		8,00%	0,00
Eget arbete	-41,03		8,00%	-3,28
Schablon för entreprenad	78,97		8,00%	6,32
Material	51,97	65,81%		
Arbete	27,00	34,19%		
Totalt summa	78,97	100,00%		

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING

2017 -02- 28

Målnr. 4824-16

Aktbil _____

Arbets- och materialomkostnadspålägg: Västerbergslagen Elnät AB

Beräknade tillägg i löpande prisnivå 2006 – 2009 för arbets- och materialomkostnader i tkr

	2006	2007	2008	2009	Totalt
Driftsatta eldistributionsanläggningar och byggnader					
(entreprenad, eget material och eget arbete)	89 859	46 150	51 875	33 593	221 477
Varav eget material	12 187	7 670	15 644	2 564	38 065
Varav eget arbete	480	399	584	482	1 945
8 % av entreprenad, eget material och eget arbete	7 189	3 692	4 150	2 687	17 718
Avgår:					
1,85 % av eget material	-225	-142	-289	-47	-784
19,84 % av eget arbete	-95	-79	-116	-96	-386
Tillägg entreprenad, eget material och eget arbete	6 868	3 471	3 745	2 544	16 628
Andel av tillägget 8 % (2006: 6 868/7 189)	96 %	94 %	90 %	95 %	94 %
Genomsnittligt tillägg (2006: 96 % av 8 %)	7,64 %	7,52 %	7,22 %	7,57 %	7,51 %
Driftsatta eldistributionsanläggningar	87 552	40 963	51 013	27 108	206 636
Varav andel med normvärde lokalnät: 64,8 %	56 734	26 544	33 056	17 566	133 900
Västerbergslagens tillägg (2006: 7,64 % av 56 734)	4 334	1 996	2 387	1 330	10 047
Ei:s tillägg enligt beslut	3 899	1 752	1 817	1 278	8 746
Västerbergslagens yrkan på ändring av tillägg	435	244	570	52	1 301